

ЛІТЕРАТУРА

1. Світовий досвід е-урядування [Електронний ресурс]. – Національний центр електронного урядування. – Режим доступу: http://nc.gov.ua/menu/e_gov/
2. eEurope: an information society for all. Communication on a Commission initiative for the special European Council of Lisbon, 23 and 24 March 2000. COM (99) 687 final, 8 December 1999 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aei.pitt.edu/3532/1/3532.pdf>
3. Europe's Digital Competitiveness Report 2010. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2010. – 197 p.
4. Online Availability of Public Services: How Is Europe Progressing? [Електронний ресурс]. – Capgemini Belgium NV/SA. – Режим доступу: http://www.ut.is/media/Skyrslur/CapGemini_2006.pdf
5. Public Services [Електронний ресурс]. – Digital Agenda for Europe. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/public-services>
6. Public Services Online «Digital by default, or by Detour?» Assessing User Centric eGovernment performance in Europe – 2012 Benchmark: Insight report. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013. – 72 p.
7. 2001 Benchmarking E-Government: A Global Perspective [Електронний ресурс]. – N.Y.: United Nations – DPEPA, 2002. – Режим доступу: unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan021547.pdf
8. 2014 E-Government for the Future We Want [Електронний ресурс]. – N.Y.: United Nations – DPEPA, 2014. – Режим доступу: http://unpan3.un.org/egovkb/portals/egovkb/documents/un/2014-survey/e-gov_complete_survey-2014.pdf

Сукач О. О.

аспірант кафедри економіки підприємства

*Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна*

РЕЗЕРВ РОСТУ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ КАБЕЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Продуктивність праці – це один з головних показників ефективності діяльності окремого підприємства та економіки в цілому. Але наразі на промислових підприємствах посилюється дисбаланс між зростанням продуктивності праці та заробітної плати. Справа в тому, що українська економіка до сих пір перебуває на стадії становлення гідного рівня заробітної плати. Тому, з однієї сторони, в Україні вкрай низький рівень оплати праці в порівнянні з більшістю економічно розвинутих країн. А з іншої сторони, перед підприємствами постає доволі важливе завдання ефективного використання коштів на оплату праці, що забезпечить покращення та активізацію трудової діяльності, підвищення конкурентоспроможності та якості вітчизняної продукції.

Розглянемо динаміку продуктивності праці та показників ефективності витрат на заробітну плату на прикладі кабельної промисловості. Не зважаючи на посилену конкуренцію, українська продукція відповідає встановленим нормам якості та успішно експортується закордон. Але для кабельної промисловості характерний неефективний розподіл витрат на заробітну плату: в середньому лише 67,6% приходить на виплату основної заробітної плати. Як показує

практика західних країн, структура фонду заробітної плати є теоретично обґрунтованою при рівні основної заробітної плати у розмірі 80-85%.

Для аналізу обрано дев'ять українських виробників кабельно-провідникової продукції: ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель», ПАТ «Донбаскабель», ПАТ «Завод Південкабель», ПАТ «Запорізький кабельний завод», ТОВ «Азовська кабельна компанія», ТОВ «Крок-ГТ», ТОВ «Преттль – Кабель Україна», ПрАТ «Український науково-дослідний інститут кабельної промисловості», МПП «Тумен» (табл. 1).

Таблиця 1

**Динаміка окремих показників ефективності праці підприємств
кабельної галузі у 2009, 2011 роках**

Підприємства	Продуктивність праці, тис. грн/прац.		Зарплатовіддача, грн		Частка основної заробітної плати, %	
	2009	2011	2009	2011	2009	2011
ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель»	406,42	687,99	11,62	12,93	66,22	72,02
ПАТ «Донбаскабель»	196,15	356,07	6,07	7,41	56,35	52,12
ПАТ «Завод Південкабель»	383,57	952,34	17,52	24,44	62,81	63,49
ПАТ «Запорізький кабельний завод»	234,49	318,22	8,01	8,63	61,25	63,10
ТОВ «Азовська кабельна компанія»	286,64	358,94	10,62	10,02	60,61	60,24
ТОВ «Крок-ГТ»	317,89	706,18	24,22	24,01	61,88	63,15
ТОВ «Преттль – Кабель Україна»	44,36	52,63	2,49	2,48	65,63	69,70
ПрАТ «Український науково-дослідний інститут кабельної промисловості»	39,98	63,93	1,74	2,01	57,81	66,12
МПП «Тумен»	546,47	909,78	15,99	21,13	63,24	66,21

Джерело: Розраховано автором на основі [1;2].

Дослідимо вплив основної заробітної плати на діяльність підприємств кабельної галузі із використанням авторської трьох факторної мультиплікативної моделі продуктивності праці (ПП), яка включає наступні факторні показники: середня заробітна плата (ЗПсер), зарплатовіддача основної заробітної плати (ЗВозп) та частка основної заробітної плати в структурі фонду оплати праці (чФОЗП):

$$ПП = ЗПсер \times ЗВозп \times чФОЗП$$

Згідно нашої думки, наведені фактори прямо впливають на підвищення продуктивності праці. Як відомо, заробітну плату відносять до основного матеріального стимулу зростання ефективності праці, але її підвищення повинно бути підкріплене виробничими результатами та не вищими темпами зростання,

ніж сама продуктивність праці. Основна заробітна плата потребує підвищення її частки в загальному фонді оплати праці. Від основної заробітної плати залежить виконання стимулюючої функції оплати праці, яка відповідає за встановлення її розміру в залежності від результатів діяльності працівників. Очевидно, що основна заробітна плата та продуктивність праці – це взаємопов'язані та взаємозалежні економічні категорії. Подібний механізм впливу на продуктивність праці передбачає зарплатовіддача основної заробітної плати. Даний показник характеризує взаємозв'язок між витратами на фонд основної заробітної плати та кінцевим результатом діяльності підприємства: чим більше виручки від реалізованої продукції приходить на одиницю виплаченої основної заробітної плати працівнику, тим ефективніше використовуються витрати на оплату праці. При розрахунку впливу факторів використано метод ізольованого виявлення впливу факторів, який дозволяє виділити в чистому вигляді внесок (синергетичний ефект) у зміну результативної ознаки взаємодію всіх факторів (табл. 2).

Таблиця 2

Аналіз продуктивності праці на підприємствах кабельної промисловості за 2009-2011 роки на основі індексної мультиплікативної факторної моделі (метод виявлення ізольованого впливу факторів)

Підприємства	Зміна продуктивності праці, тис. грн	Вплив факторів (абсолютний приріст, тис. грн)			
		Середньорічні витрати на оплату праці на працівника	Зарплатовіддача основної заробітної плати	Частка основної заробітної плати в фонді оплати праці	Синергетичний ефект
ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель»	281,58	212,45	8,97	35,64	24,52
ПАТ «Донбаскабель»	159,92	95,23	62,88	-14,64	16,45
ПАТ «Завод Південкабель»	568,77	299,03	145,88	4,12	119,74
ПАТ «Запорізький кабельний завод»	83,73	60,95	10,67	7,09	5,02
ТОВ «Азовська кабельна компанія»	72,3	93,86	-14,58	-1,75	-5,23
ТОВ «Крок-ГТ»	388,29	394,52	-9,13	6,54	-3,64
ТОВ «Преттль – Кабель Україна»	8,27	8,40	-2,69	2,75	-0,19
ПрАТ «Український науково-дослідний інститут кабельної промисловості»	23,95	14,78	0,83	5,75	2,59
ЧМП «Тумен»	363,32	141,89	144,53	24,71	52,18

Джерело: Розраховано автором на основі [1; 2]

Як показав аналіз, на всіх підприємствах спостерігається підвищення продуктивності праці. На ПАТ «Донбаскабель» та ТОВ «Азовська кабельна компанія» відбулося зниження продуктивності праці на 14640 грн та 1750 грн в результаті зменшення частки фонду основної заробітної плати. Незначний від'ємний синергетичний ефект характерний для ТОВ «Азовська кабельна

компанія», ТОВ «Крок-ГТ» та ТОВ «Преттль – Кабель Україна». Це не обов'язково передбачає кардинальну зміну вектору напрямлення взаємозв'язку наведених факторів. В першу чергу, це стосується самої діяльності підприємства. Адже в 2009 році більшість українських підприємств зіткнулися із фінансово-економічною кризою, яка негативно вплинула на виробничу діяльність.

Обчислимо резерв зростання продуктивності праці в таблиці 3 для підприємств кабельної промисловості при значенні питомої ваги фонду основної заробітної плати у розмірі 80%.

Таблиця 3

Резерв росту продуктивності праці для підприємств кабельної галузі

Підприємства	Фактична продуктивність праці у 2011 р., тис. грн./прац.	Розрахункова продуктивність праці за рахунок росту частки основної заробітної плати, тис. грн./прац.	Абсолютний приріст розрахункової продуктивності праці, тис. грн.	Відносний приріст розрахункової продуктивності праці, у %
ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель»	687,99	764,20	76,21	11,08
ПАТ «Донбаскабель»	356,07	546,24	190,17	53,41
ПАТ «Завод Південкабель»	952,34	1200,05	247,71	26,01
ПАТ «Запорізький кабельний завод»	318,22	403,47	85,25	26,79
ТОВ «Азовська кабельна компанія»	358,94	476,65	117,71	32,79
ТОВ «Крок-ГТ»	706,18	894,60	188,42	26,68
ТОВ «Преттль – Кабель Україна»	52,63	60,40	7,77	14,77
ПрАТ «Український науково-дослідний інститут кабельної промисловості»	63,93	77,35	13,42	21,00
МПП «Тумен»	909,78	1101,10	191,32	21,03

Отже, за рахунок підвищення питомої ваги основної заробітної плати до 80% на підприємствах кабельної продукції резерв росту продуктивності праці складає від 11,08% (ПАТ «Одескабель») до 53,41% ((ПАТ «Донбаскабель»). Це засвідчує достовірність висновків щодо неефективного розподілу витрат на заробітну плату на українських підприємствах і, як наслідок, призводить до пониження рівня продуктивності праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Офіційний веб-сайт річної звітності емітентів (інформаційна база по підприємству «Одескабель») [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://smida.gov.ua>
2. Вичерпна інформація про компанії Росії, України і Казахстану – Руслана [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ruslana.bvdep.com/version-2014430/home.serv?product=ruslana>